

[Indenrigsministeren]

ninger, skal jeg anbefale lovforslagene til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Mimi Stilling Jakobsen.

Formanden:

Den pågældende har søgt om orlov fra og med den 11. februar 1983 i henhold til forretningsordenens § 42, stk. 3, litra d, jfr. stk. 4, på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles den pågældende orlov som ansøgt, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Forhandling

Annelise Gottfredsen (KF):

Folketinget har nu vedtaget at meddele orlov til et medlem og at indkalde stedfortræderen.

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse skal jeg tillade mig at gøre indstilling om, at stedfortræderen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget.

Fru *Mimi Stilling Jakobsen* er valgt i Københavns amtskreds, og i anledning af hendes orlov indkaldes overlærer Per W. Johansson, der nu er l. stedfortræder for centrumdemokraterne i denne amtskreds.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet denne sag, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Overlærer Per W. Johansson godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 11. februar 1983.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 138 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 14 [afstemning]:

Forespørgsel til finansministeren og boligministeren [om beskæftigelsen inden for bygge- og anlægsområdet].

Af Knud Damgaard (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 20/1 83. Fremme af forespørgslen vedtaget 26/1 83. Første del af forespørgslen (forhandlingen) foretaget 9/2 83. Forslag om motiveret dagsorden fremsat 9/2 83 af Dræbye (RV) og af Knud Damgaard (S)).

Formanden:

Forhandlingen blev sluttet, og vi går til afstemning.

Afstemning

Forslaget om motiveret dagsorden af Dræbye (RV) (se forrige møde) vedtoges med 77 stemmer mod 17; 49 stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Knud Damgaard (S) (se forrige møde).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til energiministerens:

»Hvad kan regeringen oplyse om den fremtidige energiforsyning, specielt med hensyn til en privatisering af erhvervet og fremme af en folkeafstemning om anvendelse af kernekraft?«

Af Maisted (FP).

(Forespørgslen anmeldt 21/1 83. Fremme af forespørgslen vedtaget 27/1 83).

Formanden:

[Formanden]

Jeg skal gøre opmærksom på, at der ikke vil blive foretaget afstemning om eventuelle dagsordener i dag, men først i morgen, fredag.

Begrundelse

Maisted (FP):

Det er vigtigt at få afklaret, hvad regeringen mener med en privatisering af energisektoren, og det er vigtigt at få at vide, hvor langt regeringen er med sine overvejelser om en folkeafstemning om kernekraft. Flere regeringsmedlemmer og ikke mindst energiministeren har givet udtryk for, at opgaver i samfundet i vid udstrækning bør løses i privat regie, fordi den fri konkurrence vil sikre et bedre og billigere produkt, idet unødige arbejdsgange, som man ofte ser det i den offentlige sektor, vil blive undgået.

Jeg har forstået energiministeren således, at staten ikke skal påtage sig arbejdsopgaver i energisektoren, der kan løses af private virksomheder. Jeg er enig med energiministeren i disse betragtninger, og jeg mener, at et frit erhvervsliv inden for energisektoren langt bedre end offentlige virksomheder kan sikre forbrugerne et frit forbrugsvalg og lave priser. Det er især vigtigt, at disse tanker slår igennem nu, hvor der er en debat om statselskabet D.O.N.G.s stilling i samfundet, og hvor denne stilling er til revision.

Det er vigtigt, at D.O.N.G.s monopolstilling begrænses mest muligt. Hvis vi ikke begrænser D.O.N.G.s indflydelse på energiforsyningen og samtidig øger den parlamentariske kontrol ved at sikre befolkningen fuld indsigt i statsvirksomhedens dispositioner, vil det udvikle sig til en stat i staten med direkte politisk indflydelse på landets økonomiske liv. Hvis D.O.N.G. får lov til at udvikle sig uhæmmet, vil det alene i kraft af statselskabets store lånoptagelser i udlandet og den store pengestrøm, der kan flyde gennem et ukontrolleret statselskab, svække udviklingen i den øvrige industri.

Det overskud, Nordsøen vil give den danske stat, vil blive spist op af statselskabet til lønninger og uddannelser i en sektor, der kun er tidsbegrænset i sit virke, i stedet for at overskuddet kunne gå til at lette omkostningspresset for de virksomheder, Danmark skal leve af, når olieeventyret er forbi.

Når S, SF og VS pludselig har fået en forkærlighed for et statsligt olieselskab og dets frie initiativ, når det drejer sig om energisektoren, skyldes det udelukkende, at de regner med at komme i besiddelse af et politisk instrument, der kan styre samfundet henimod en socialisering.

Når jeg har bedt ministeren om en afklaring af kernekraften, herunder spørgsmålet om en folkeafstemning, skyldes det ministerens udtalelser til offentligheden om, at vi har kernekraft i år 2000. Det er jo ikke uden betydning for elforsyningen, der for øjeblikket er baseret på kul, om vi skal have kernekraft. Der er for tiden planer om en kraftig udvidelse af havnekapaciteten, for at man kan modtage yderligere mængder af kul, og der er tale om alvorlige miljøproblemer, der kan koste samfundet mange penge, hvis de skal løses nu.

Endelig er spørgsmålet om, hvorvidt vi vedblivende har råd til at sige nej til den billigste og mest miljøvenlige energiform, vi kender, særdele presserende. Det er jo heller ikke uinteressant at høre, om en venstreminister vil fremme en folkeafstemning om kernekraft, der blev lovet venstre, imod at partiet ved en anden venstreminister – stik imod partiets tidligere synspunkter – indførte naturgassen.

Besvarelse

Energiministeren (Enggaard):

Jeg skal gerne give en besvarelse af disse spørgsmål, som er stillet i den skriftlige formulering af hr. Maisted i denne forespørgsel, men jeg gør opmærksom på, at det jo forudses, at dette ting inden for en måneds tid skal have en mere generel debat om energisituationen i forbindelse med den redegørelse, som jeg er forpligtet til at lægge frem i tinget, og som jeg arbejder med i øjeblikket.

Vedrørende energiforsyningen vil jeg gerne fremhæve, at Danmark stadig er og i lang tid fremover vil være afhængig af importeret olie. Hovedlinjerne i vor energipolitik, som der jo er ganske bred enighed om her i tinget, er at nedbringe denne afhængighed gennem energibesparelser, gennem etablering af et flerstrengt energisystem og gennem størst mulig udnyttelse af indenlandske energiresourcer. Alt dette skal ske med henblik på at skaffe en sikker og billigst mulig energiforsyning.

[Energiministeren]

ning, men også under hensyntagen til mange andre forhold af betydning i vort samfund, herunder den økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige udvikling, og til kravene til miljømæssige kvaliteter.

Gennem 1982 var det internationale oliemarked præget af faldende efterspørgsel og af rigelige forsyninger og deraf følgende prisfald. Denne udvikling har øget opmærksomheden på OPEC-landenes produktions- og prispolitik, hvor man må konstatere, at der ved det seneste OPEC-ministermøde den 23.-24. januar 1983 ikke kunne opnås enighed om den fremtidige produktions- og prispolitik. Internationalt set har dette ført til forventninger om fortsat rigeligt udbud og prisfald, hvis størrelse vi dog ikke helt kender endnu. På kort sigt synes der således at være udsigt til fortsatte rigelige forsyninger til sandsynligvis faldende reale priser. Jeg understreger: på kort sigt.

Vi har dermed opnået noget af det, der er målet for vor politik, og som også er målet for vort samarbejde inden for det Internationale Energi Agentur, men vi må ikke forledes til at tro, at det nuværende fald i råolieprisen er varigt. Med et økonomisk opsving i den vestlige verden og i udviklingslandene – og det er jo, hvad vi alle håber på og arbejder for – vil der på ny komme et pres på oliemarkedet, som meget sandsynligt vil medføre nye prisstigninger. Hvornår det kommer, ved vi ikke, men vi må være forberedt på det og så i øvrigt glæde os over, at vi kan købe olien billigere i et stykke tid.

Importen af fast brændsel, hovedsagelig kul, udgjorde i 1982 ca. 10 mill. t eller 38 pct. af den samlede energiimport. Elværkerne, der er selvimporterende, tegnede sig for 90 pct. af kulforbruget, de resterende 10 pct. blev brugt af industrien og fjernvarmesektoren og blev enten selvimporteret eller købt hos private kulimportører. De vigtigste forsyningslande i 1982 var USA, Sydafrika, Storbritannien og Polen.

Jeg mener ikke, at den øjeblikkelige situation på oliemarkedet og forsyningsituationen i øvrigt giver anledning til afgørende ændringer i vor energipolitik. Det er vigtigt, at vi holder fast ved de langsigtede mål uanset de korttidssvingninger, der forekommer inden for oliehandelen. Det er beklageligt for Danmark, at oliemarkedet er ustabil og uforudsigeligt, men det er jo netop grunden

til, at vi har kunnet finde en bred samling om en målrettet politik.

Jeg agter i øvrigt, som jeg startede med at sige i dag, at give en energipolitisk redegørelse til folketinget i løbet af den kommende tid.

Forespørgeren beder mig specielt kommentere en privatisering af erhvervet, og jeg kan herom sige, at den danske energiforsyning i høj grad er præget af en hensigtsmæssig organisationsstruktur. Betydelige dele af energisektoren fungerer på erhvervslivets sædvanlige betingelser og er fuldt privatiseret. For de store kollektive energiforsynings-systemer som el-, fjernvarme- og naturgasforsyningen er der så klare stordriftsfordele, at det her er nødvendigt, at det offentlige engagerer sig. Hovedsigtet er imidlertid, at mest muligt skal lægges ud til decentrale beslutninger.

Den overvejende del af vor olieforsyning importeres i privat regie, og al distribution foregår i privat regie. Elforsyningen har sin egen struktur bygget op af private andelsselskaber, kommunale forsyningsselskaber og aktieselskaber, som også ejer produktionsanlæggene. Det fungerer godt, og det skal vi ikke lave om på.

De kollektive varmforsyninger, herunder naturgas og fjernvarme, har også i høj grad lokal og kommunal karakter. Nogle fjernvarmeselskaber er lokale andelsforetagender, andre er kommunale. Tilbage i statslig regie er stort set kun de landsdækkende transmissionsledninger for naturgas og olieledningen fra felterne i Nordsøen til Fredericia.

Regeringen finder, at disse store overordnede transmissionsnet er en national opgave, som bedst varetages i statslig regie.

Med hensyn til den statslige deltagelse i efterforskning og udvinding af olie og gas i den danske del af Nordsøen vil jeg henvise til den redegørelse om en første udbudsrunde, som jeg agter at give tinget, antagelig i dag.

Med hensyn til oliehandel vil staten gennem Dansk Olieforsyning A/S i nødvendigt omfang fortsat søge at formidle råolie og olieprodukter til de danske olieselskaber. Dette vil som hidtil kunne ske på basis af råoliehandelsaftaler med de olieproducerende lande samt på basis af den statslige køberet til en andel af Nordsøolien og produktionsafgiftsordningen.

[Energiministeren]

Bestemmelserne om statens dispositionsret til en andel af Nordsøolien er et forholdsvist fleksibelt forsyningspolitisk instrument, der i løbet af 1980'erne vil kunne få en stadig større tyngde i Danmarks samlede olieforbrug.

Med hensyn til D.O.N.G. A/S i øvrigt har regeringen som bekendt for nylig fremsat forslag til en lov om Dansk Olie & Naturgas A/S m.v., og i den forbindelse vil hr. Maisted utvivlsomt også finde svaret på flere af de spørgsmål, som han har stillet med hensyn til mulighederne for og ønsket om afgrænsning af statens opgaver i forhold til det private erhvervsliv.

Lovforslaget søger som bekendt ikke generelt at fastlægge omfanget af den statslige deltagelse i energiforsyningen, men det sætter folketinget i stand til at træffe klare afgørelser, som også må tilgodese hr. Maisteds ønsker om en sådan afgrænsning.

Jeg kan endelig henvise til bestemmelserne i forslaget med hensyn til muligheden for at indføre en afgift af det såkaldte rørledningsanlæg, hvorved netop det synspunkt, som hr. Maisted var inde på i sin indledende tale i dag, nemlig at et overskud i en sådan virksomhed ikke skulle spises op af andre aktiviteter, vil kunne være tilgodeset, om lovforslaget gennemføres og anvendes efter sin hensigt.

Med hensyn til forespørgerens bemærkning om fremme af en folkeafstemning om anvendelse af kernekraft kan jeg meddele, at regeringen ønsker de igangværende undersøgelser om sikkerhed og affaldsopbevaring afsluttet, før den tager stilling til kernekraftspørgsmålet. Redegørelsen for sikkerheden ved anvendelse af kernekraft kan forventes afsluttet her i januar kvartal 1983, medens arbejdet med vurderingen af elværkernes undersøgelser af muligheden for deponering af højradioaktivt affald i danske salthorste forventes afsluttet inden udgangen af 1983. Men jeg vil gerne understrege, at hele spørgsmålet om stillingtagen til kernekraft naturligvis også vil skulle ses i lyset af, at alternativet til a-kraftværker, som jo tidligst vil kunne være taget i anvendelse, om folketinget beslutter det og de øvrige forudsætninger er opfyldt, i slutningen af 1990'erne, vil være kulfyrede elværker, hvor der jo også er et betydeligt miljøspørgsmål at iagttage.

Hvis regeringen beslutter sig for at søge kernekraft indført i Danmark, vil det ske

ved, at der over for folketinget fremsættes lovforslag om ikrafttrædelse af loven fra 1976 om sikkerhedsmæssige og miljømæssige forhold ved atomanlæg. Såfremt ikrafttrædelsesloven vedtages i folketinget, vil spørgsmålet om indførelse af kernekraft i Danmark blive lagt ud til folkeafstemning efter reglerne i grundlovens § 42. Regeringen er fortsat af den opfattelse, at indførelse af kernekraft fra midten af 1990'erne årligt kan spare det danske samfund for milliardbeløb, men vi understreger, at det naturligvis er en afgørelse, som skal træffes af folketinget og med hensyntagen til den bestemmelse om folkeafstemning, som regeringen har ønsket bragt i anvendelse.

Forhandling

Maisted (FP):

Jeg takker ministeren for svaret på min forespørgsel, og jeg kan da glæde mig over, at vi et langt stykke af vejen er enige. Men jeg vil gerne fremhæve, at jeg mener, der trænges til en præcisering af, hvad man forstår ved, at energisektoren skal privatiseres så langt som overhovedet muligt, og derfor tillader jeg mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget pålægger regeringen at sørge for, at staten ikke deltager i arbejdsopgaver inden for energisektoren, der kan løses af private virksomheder, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Poul Nielson (S):

Statsministerens tiltrædelsestale havde et afsnit om energipolitikken, som på mange måder var udmærket, bl.a. konstateringen af, at den udvikling, der er i gang i energisektoren, kan yde et væsentligt supplerende bidrag til løsningen af vore problemer. Det synes jeg er en nydelig karakteristik af et område, som jo inden regeringsskiftet havde været genstand for meget stærk diskussion, ikke mindst fra nogle af de nye regeringspartiers side.

[Poul Nielson]

Til hr. Maisteds betragtninger om privatisering må man jo nok sige, at vi er et noget ekstremt tilfælde internationalt set med den grad af privatisering, der er tale om på nationalt vitale områder som energiforsyningen her i landet, og det, der er tale om med vores ønske om og bestræbelser for at opbygge et nationalt olieselskab, er sådan set kun, at der dermed tages et skridt i retning af en blandingsøkonomi på dette område, nemlig at vi overhovedet får skabt et selskab, der kan fungere som et korrektiv til de multinationale selskabers adfærd her i landet. Specielt i betragtning af, at vi selv har energiressourcer i vores undergrund, bliver behovet for, at vi også selv fra samfundets side er med i hele processen omkring forvaltningen af disse naturrigdomme, større.

Ellers tror jeg ikke, der er grundlag for i anledning af hr. Maisteds forespørgsel at genoptage en diskussion om D.O.N.G. som sådant, bortset fra den betragtning, at når hr. Maisted mener, at det bliver en stat i staten, at indflydelsen bliver for stor osv., ville det være både rimeligt og sådan set også klædeligt – det er måske at bede om for meget – hvis fremskridtspartiet så også interesserede sig for den indflydelse på landets samlede økonomi, som Esso, Shell og alle de andre store olieselskaber allerede har.

Så til spørgsmålet om kernekraften, hvor ministeren nu oplyser, at sikkerhedsundersøgelsen bliver færdig i indeværende kvartal, og at elværkernes deponeringsundersøgelse bliver færdig inden udgangen af 1983. Jeg blev ikke klar over, om det også betyder, at regeringen mener, at vurderingen af affaldsundersøgelsen fra miljømyndighedernes side også er færdig inden årets udgang, og der var heller ikke nogen nærmere belysning af, om det så også betyder, at regeringen på nuværende tidspunkt vil sætte en dato for, hvornår beslutningsprocessens næste skridt sættes i værk. Det var helt uspecificeret. Der var kun tale om, at inden udgangen af i år bliver den undersøgelse, vi har diskuteret i snart mange år, færdiggjort, men hvis det afspejler, at regeringen er enig med socialdemokratiet i spørgsmålet om, at der ikke er behov for her og nu at skulle træffe en beslutning om kernekraft på grund af den forbrugsudvikling, vi har, og den kapacitet, der er i elsektoren, mener jeg, det er fornuftigt og sagligt, at regeringen ikke siger mere, end

den gør, og hvis jeg skal være venlig, vil det være den fortolkning, jeg anlægger, for sagen er, at hvis regeringen synes, at den skal fremtvinge en beslutning på det grundlag, vi nogenlunde kender nu, vil man få et nej fra socialdemokratiet. Vi ønsker, at deponeringsproblemet skal være betryggende løst, inden man tager stilling. Vi vil ikke gøre det i omvendt rækkefølge, og vi mener ikke, at der er behov for, at vi i elsammenhængen skal tage stilling nu til, hvordan store kraftværksenheder i midten af 1990'erne skal se ud. Selv om der er en 10-årig byggeperiode osv., er situationen ikke sådan, at vi skal tage stilling, og derfor er der plads til den debat, der er helt nødvendig.

Jeg må også forstå ministerens udtalelser om, at man tidligst kan tage sådanne enheder i brug i slutningen af 1990'erne, på den måde, at man faktisk går videre i denne tidsvurdering, end vi gjorde det, og det er i harmoni med statsministerens bemærkninger i åbningstalen om, at fra midten af 1990'erne vil kernekraft kunne bidrage økonomisk osv.

Det er jo den tidsplan, vi blev meget stærkt kritiseret for af de daværende oppositionspartier, men man kan se, at også på dette punkt har det haft en overordentlig opdragende virkning på nogle af medlemmerne at flytte fra den ene side af salen til den anden.

Så vil jeg til slut nævne en sag, som også er af stor forsyningsmæssig betydning, og som har mere umiddelbar betydning end det, vi ellers diskuterer her. Det er spørgsmålet om at fastholde bevillingshaverne på den aktivitet, de i henhold til aftalen fra 1981 er forpligtede til at beskæftige sig med. Det er meget interessant, at der er 5 borerigge i gang, men det er endnu mere interessant at få fastholdt, at staten nu har både ret og pligt til at sørge for, at den kapacitet bliver brugt til det, der er i samfundets interesse, og her er der en klar modstrid. Bevillingshaverne vil selvfølgelig helst bore frit med nye efterforskningsboringer overalt på det areal, de i øvrigt er i gang med at levere tilbage, for at finde så meget som muligt, før det skal tilbage til staten, hvorimod statens interesse helt klart er at få færdigvurderet de fund, der allerede er gjort, inden for de tidsfrister, aftalen også fastlægger, således at vi får klarhed over, hvad vi har i undergrunden, og således at beslutninger om udbygning kan tages, hvilket også er nødvendigt for, at dansk er-

[Poul Nielson]

hvervsliv kan planlægge for at være med i disse aktiviteter omkring nye indvindingsforanstaltninger.

Og her er det jo, diskussionen om de gamle fund: Anne, Igor, Midt-Rosa og Bo – det er gode navne – burde optage folk noget mere, end de gør. De burde også optage energiministeren mere, end de gør. Det er en meget, meget langstrakt, nølende sagsbehandling, der er tale om, og det giver altså måned efter måned bevillingshaverne frie hænder til at gøre noget, som det ikke er i statens interesse at de gør, i stedet for at man fastholder dem på forpligtelserne i aftalen til at gøre det, som det er i statens interesse at de gør. Jeg mener, at der faktisk er tale om en bedrøvelig tendens til, at man er bange for at træffe de beslutninger, der måske kunne gøre energiministeren mindre populær på Esplanaden, men som til gengæld ville afspejle det, landet klart har brug for.

Jeg er enig med ministeren, når han i et svar til mig siger, at dette er vigtige sager, og at vi skal passe på at lave det sådan, at det bliver rigtigt, osv., men det er ikke en grund til at udskyde behandlingen af disse ting på en måde, som kan give anledning til misforståelser med hensyn til viljen til at holde bevillingshaverne fast på aftalens ord og ånd.

Annelise Gotfredsen (KF):

Fremskridtspartiet giver med sin forespørgsel udtryk for en både forståelig og rimelig interesse for den fremtidige energiforsyning. Jeg er da også enig i, at dette område skal være underkastet rullende planlægning og drøftelse.

Det er jo sådan – det ved vi alle – at der er to ting, der gør debatten vanskelig i dag. Den ene er, at energiministerens redegørelse for energiudviklingen kommer snart, og det ville være rart at have den med i den egentlige debat. Den anden er, at vi meget snart, som ministeren har sagt det, får en redegørelse om første koncessionsrunde. Før disse ting ligger på bordet, er det meget vanskeligt at gå i detaljen med disse spørgsmål.

Regeringens politik – og de konservatives politik – har som den tidligere regerings politik haft som mål at afbøde virkningerne af de høje oliepriser. Den økonomiske vækst kræver billig energi, og derfor må der fortsat søges en spredning af energimulighederne, altså en videreførelse af den flerstrengede

udvikling. Men midlerne må naturligvis tilpasses de reelle forhold, og oliefrigørelsen må ske på en økonomisk forsvarlig måde. Aktiviteter inden for det private initiativ har i lys af markedsmekanismens hårde vilkår tradition for smidighed i omlægningen, og denne smidighed bør der ikke lægges for mange hindringer i vejen for fra det offentlige side.

Jeg vil endnu en gang fastslå, hvor glædeligt det olieprisfald er, som allerede er kommet, og som man kan forvente vil fortsætte. Der er jeg måske ikke helt enig med energiministeren. Vi ved faktisk ikke i dag, hvordan det vil gå; mange økonomer mener helt sikkert, at der vil være et konstant prisfald og en konstant lav oliepris helt frem til årtusindskiftet, og jeg mener, at man må tage dette i betragtning, når man skal træffe beslutning om de kommende energidispositioner.

Vi mener, at olieprisernes fald skal slå fuldt igennem for den enkelte forbruger, også ved mere mærkbare prisfald. Det har forbrugerne krav på. Jeg mener, at det er beklageligt, at der i det største oppositionsparti ikke findes nogen entydig holdning til dette spørgsmål. Således har den tidligere energiminister og den tidligere finansminister givet totalt modstridende oplysninger om ønskerne på dette område. Det må give uro i befolkningen, der naturligvis – den har, som jeg siger, spinket og sparet – har krav på, at dette skal have lov at slå igennem. Det har også positiv betydning for den økonomiske situation.

Der er ofte af socialdemokratiet fremført – og det er da helt legalt – den socialistiske indstilling, at staten skal overtage produktionsmidlerne i samfundet. Man har valgt i den tidligere regerings tid at begynde på energiområdet, og man har udtalt helt klart, at man ønsker, at staten inden for naturgas, olieudvinding, raffinaderi, distribution osv. skal gå ind i dette.

Regeringen har ingen intentioner, og vi har ingen intentioner i den retning. Vi mener, at private har erfaringen og det økonomiske ansvar og risikoen, og vi ønsker ikke nogen opbygning af statslige energigiganter.

Oliehandel hviler i det store og hele på privat import bortset fra den »klokkerene« aftale, som jo nu heldigvis er overstået, og som har været direkte tabgivende for flere

[Annelise Gottfredsen]

selskaber. Oliehandel i statslig regie bør vel som hovedregel indskrænkes til mindre portioner i krisesituationer.

Jeg er helt overbevist om, at naturgasprojektet havde fået en roligere og bedre udvikling, hvis det fra starten havde været i privat regie. Økonomiske overvejelser på private beregningers grund ville nok have givet en jævnere udvikling. Men der er ikke nogen mulighed for at privatisere det i dag, og jeg mener, at man måske snarere skulle lade dette område overføre til at være en § 2-virk-somhed. Det er ikke de store, handelsmæssigt hurtige afgørelser, dette område kræver.

Jeg er enig med ministeren i, at man nu fremlægger redegørelsen om oliehandelen og olieudvindingen i Nordsøen, og jeg tror nok, at vi skal lade dette emne hvile, til vi ser redegørelsen. Vi har jo debatten i næste uge, og dér kan vi komme med alle de syn på sagen, som vi ønsker.

Jeg mener også, at elselskabernes struktur, som ministeren siger, hviler på en historisk udvikling. De har vist sig overordentlig effektive i forhold til udlandet med hensyn til at overgå til kulfyring. Jeg mener ikke, at der er nogen grund til at pille ved disse strukturer.

Med hensyn til kernekraft vil jeg ganske kort slutte mig til ministerens bemærkninger. Vi skal naturligvis have undersøgelsen afsluttet og have en vurdering af sikkerhed og affaldsdeponering. Folkeafstemningen kommer jo på et bestemt tidspunkt, efter at loven er vedtaget – hvis den bliver vedtaget. Indtil da ser jeg meget gerne, at der kommer en rolig og afbalanceret oplysningsdebat, oplysningskampagne i gang. Jeg tror, at det vil bidrage til at afmystificere, afdramatisere hele dette område.

Ivar Hansen (V):

Jeg har noteret mig, at energiministeren i sin svartale har sagt, at regeringen i løbet af foråret 1983 vil give folketinget en generel energipolitisk redegørelse, og jeg skal derfor, også af hensyn til forespørgslens ordlyd, holde mig til de spørgsmål, hr. Maisted rejser i forespørgslen.

Med hensyn til den fremtidige energiforsyning og den politik, vi fra folketingets side skal anlægge, er vi naturligvis fra venstres side enige i, at også vores fremtidige energi-

politik i høj grad skal være flerstrengt i sit sigte. Vi er, og vi vil fortsat, formentlig i en lang periode, være meget stærkt afhængige af at kunne importere energi, og derfor mener vi, at det er en væsentlig energipolitisk målsætning at få denne afhængighed gjort mindre, i det omfang det overhovedet er muligt.

I den forbindelse skal det siges, at efter vores opfattelse er kernekraften, som forespørgeren jo også har spurgt til, i høj grad et element i en fremtidig flerstrengt energiforsyning. Det er vel i og for sig på tide, at vi begynder at debattere den sag ud fra et omkostningssynspunkt, også fordi jeg er ganske enig med energiministeren i, at det, at vi tager kernekraften med som et led i løbet af de næste 10–15 år, vil kunne spare det danske samfund for meget store beløb, idet det er en langt billigere energiforsyningskilde end dem, vi kender nu.

Vi er selvfølgelig indstillet på at afvente de undersøgelser for så vidt angår reaktorsikkerhed og affaldsproblematik, der er i gang. Jeg er glad for at kunne notere ministerens udsagn om, at de undersøgelser forventes at være afsluttet i løbet af indeværende år. Vores opfattelse er, at der må foregå en folkeafstemning – vi har tidligere fra venstres side tilkendegivet, at det er vores ønske, og det vedstår vi – men folketinget må først vedtage en anlægslov. Vores opfattelse er derfor også, at en folkeafstemning først bør finde sted, når undersøgelserne er afsluttet og en anlægslov er vedtaget i folketinget, således at debatten omkring en folkeafstemning og hele afstemningen som sådan kan foregå på det bedst mulige grundlag i henseende til oplysning over for befolkningen.

Må jeg i øvrigt i den forbindelse sige, at efter vores opfattelse er det ikke sådan, at man kan skyde en beslutning af den karakter ud i en uvis fremtid; det vil være uhensigtsmæssigt. Det vil især være uhensigtsmæssigt, hvis det viser sig, at et flertal i folketinget ønsker at begrænse elselskabernes hidtidige frie ret til at indkøbe kul, hvor de har fundet, at kullene var bedst og billigst.

Må jeg i henseende til udviklingen i oliepriserne sige, at jeg synes, der er grund til at glæde sig over – i hvert fald for en periode, ingen kan udtale sig på lang sigt, og jeg har også lagt mærke til, at ministeren har været forsigtig, det tror jeg også der er grund til – den prisstagnation, vi har nu, og den ten-

[Ivar Hansen]

dens, der er til olieprisfald. Vi er glade for at notere, at regeringen ingen planer har om at lægge nye afgifter på olie i den anledning, men at disse prisfald kommer forbrugerne til gode. Jeg er heller ikke i tvivl om, at de prisfald, vi nu oplever, i meget høj grad kan have en virkning i henseende til at sætte ny aktivitet i gang, fordi man derved på en række områder får lavere omkostninger.

Jeg vil godt sige i forbindelse med privatisering, at vi selvfølgelig ikke har noget ønske i venstre om, at statslige olieselskaber, ej heller hertillands, skal gå ind i en egentlig olie-distribution. Må jeg i den samme forbindelse nævne, at den lovgivning omkring D.O.N.G., som energiministeren har fremsat i folketinget, har et indhold, der betyder, at den ikke er til hinder for, at private aktionærer kan komme til at spille en fremtidig rolle i så henseende.

Må jeg om privatiseringsproblematikken i øvrigt sige, at den opbygning, der er sket i det danske samfund igennem årtier i henseende til energiforsyning og energiplanlægning, i høj grad har haft karakter af en privatisering af både lokal indflydelse og lokal planlægning. Jeg kan nævne elforsyningsselskaberne som ét eksempel. Et andet eksempel er fjernvarmeselskaberne, som enten er kommunalt ejede eller er organiserede som andelsselskaber. Det synes vi har været godt, det har fungeret godt, og det har vi derfor ingen ønsker om at ændre.

I forbindelse med naturgasprojektet vil jeg kort sige, at i henseende til denne lovgivning har folketinget jo fastsat organisationsstruktur og kompetencefordeling. Jeg vil godt tilføje, at varmforsyningsloven, der også hænger sammen med naturgasprojektet, indeholder en række bestemmelser med et klart centralt sigte. Efter vores opfattelse bør økonomi og ansvar, også hvad dette projekt angår, i høj grad følges ad, og derfor vil vi gerne fra venstres side være med til at overveje mulighederne for endnu større lokal indflydelse og lokalt ansvar på dette felt.

Det er klart, at energiforsyningens karakter tilsiger en vis offentlig styring og indsigt; det vil vi ikke kunne blive ret meget uenige om. Jeg vil gerne tilføje, at vi fra venstres side i høj grad er åbne over for yderligere muligheder for privatisering, hvor det overhovedet er muligt i vores samlede energifor-

syning. Det gælder planlægning, etablering, drift og vedligeholdelse.

Jeg vil gerne til slut gøre nogle enkelte bemærkninger om landzoneområderne eller rettere sagt de tyndtbefolkede egne. Vi har i venstre en frygt for, at de tyndtbefolkede egne energiforsyning løber en vis risiko for at blive stedbarn i den henseende, at man bliver overladt til den dyreste og mest usikre energiforsyning. Jeg har lagt mærke til, at den tidligere regering var meget stærkt optaget af, at de såkaldte alternative energikilder skulle der først og fremmest sættes på i det åbne land og i de tyndtbefolkede områder. Det er for så vidt helt i orden, men jeg gør opmærksom på, at disse energiforsyningsmuligheder formentlig ud i en ret lang fremtid skal bæres af offentlige subsidier og tilskud, og derfor giver det meget let en forholdsvis usikker energiforsyningsmulighed og formentlig også risiko for en forholdsvis dyr energiforsyningsmulighed.

Derfor vil jeg gerne til slut spørge energiministeren, om regeringen vil overveje, på hvilken måde man i de kommende år kan sikre, at de tyndtbefolkede områder ikke bliver overladt til den dyreste energiforsyning, også fordi de tyndtbefolkede områder har en række ekstraordinære omkostninger i form af transport og andre vanskeligheder. Vil regeringen overveje, på hvilken måde man bedst kan sikre, at det åbne land eller de tyndtbefolkede områder, de såkaldte zone 4-områder, ikke i fremtiden bliver overladt til den mest usikre og den dyreste energiforsyning?

Kalnæs (SF):

Den forespørgsel, fremskridtspartiet har rejst, drejer sig både om den fremtidige energiforsyning, om privatiseringen af energiforsyningen og om en folkeafstemning om anvendelse af kernekraft. Det er jo alt sammen ting, som skal til behandling eller allerede er til behandling i folketinget, så man kan måske nok sige, at forespørgslen ikke er så påkrævet set fra vores synspunkt, men det har fremskridtspartiet altså åbenbart syntes. Jeg forstår det ikke helt.

Når det drejer sig om den fremtidige energipolitik, så kender vi den fra den socialdemokratiske regerings side, den blev fremlagt i Energiplan 81, EP 81, og jeg har nu hørt fra energiministerens side, at den faktisk følges

[Kalnæs]

op af den borgerlige regering. Jeg må sige med det samme, at i SF er vi uenige både med den tidligere regering og med den nuværende regering. Vi mener, at den linje, der er lagt i EP 81, altså også den nuværende regerings energipolitik, er forkert. Den satser på, at energiforbruget skal stige ganske betydeligt i de kommende år. Man regner med, at vi år 2000 skal bruge 20–25 pct. mere brændsel og mere energi, end vi gør i dag.

For SF er det afgørende, at i sparer på ressourcerne og bevarer miljøet, og derfor må vores syn på den fremtidige energipolitik gå i modsat retning: vi skal nedbringe brændselsforbruget, idet det er den bedste måde, man kan spare på ressourcerne på, men også forbedre miljøet på. Vi forestiller os faktisk, at man kan reducere energiforbruget med 40 pct. i løbet af den kommende snes år og alligevel have et samfund, der er lige så bekvemt og godt som det, vi har i dag. Det er simpelt hen et spørgsmål om at udnytte energien bedre og bruge vedvarende energi.

Det vil sige, at det handlingsprogram, der burde foreligge for den fremtidige energipolitik, først og fremmest skulle satse på besparelser, i anden omgang på vedvarende energi, i tredje omgang på udnyttelse af overskudsvarmen. Først da skulle vi give os til at bruge gas, olie og kul. Når vi bruger disse former for fossilt brændsel, så er det helt afgørende, at vi sikrer, at det ikke ødelægger miljøet, og derfor har vi for et par dage siden fremsat forslag om, at der skal indføres røggasrensning på de danske kraftværker og energiforsyningsværker i det hele taget.

Et af de spørgsmål, som fremskridtspartiet specielt vil tage op, er spørgsmålet om privatisering af energiforsyningen. Der ligger det sådan, at ét andet grundlæggende synspunkt i SFs energipolitik er, at vores energipolitik skal være under folkelig kontrol. Vi har en slags folkestyre her i landet, og det skal selvfølgelig også gælde energiforsyningen. Det udelukker, at man kan basere den på multinationale selskaber og på store, private nationale selskaber, som gennem dominans i energipolitikken får meget stor indflydelse på hele samfundsudviklingen. Derfor mener vi simpelt hen ikke, at det er den rigtige måde at gøre det på, og vi vil derfor i langt højere grad inddrage det offentlige i energiforsyningen.

En del af det må foregå i statslig regie, det kan ikke undgås. Da f.eks. handel med olie i forhold til andre lande og eftersøgningen efter olie og gas i undergrunden giver så store opgaver, må det foregå gennem et statsligt selskab. Vi støtter derfor fuldt ud, at man har et statsligt selskab, eventuelt flere selskaber – det behøver ikke at være ét stort selskab – som tager sig af disse opgaver, og vi er parate til at være med til at styrke disse selskaber i de opgaver, som de skal gennemføre. Vi mener, det er meget vigtigt, at de kan handle på rimelig måde, fleksibelt, hurtigt og effektivt. Det vil sige, at de ikke skal lægges ind under energiministeriet, men skal fungere som private aktieselskaber ejet af det offentlige, således som det allerede er tilfældet med D.O.N.G. Den måde, det organiseres bedst på, kommer vi jo til at diskutere yderligere i de kommende dage.

Så er der spørgsmålet, om et sådant statsligt selskab eller sådanne statslige selskaber skal gå ind på andre områder end dem, de allerede er i gang med. Der mener vi bestemt, at raffinaderisektoren og handel med olie inden for landets grænser er områder, som også bør tages op af offentlige selskaber. Det er ikke spørgsmålet om at lave et offentligt monopolselskab på disse områder, det er et spørgsmål om simpelt hen at skaffe andre muligheder end ene og alene at være afhængig af de private selskaber på et område, hvor de multinationale selskaber har så stor dominans, som de har. Derfor mener vi, at statslige selskaber på disse områder må engageres i den danske energiforsyning.

I det omfang man kan sørge for energiforsyningen og tage beslutning om energiforsyningen lokalt, mener vi, det skal gøres lokalt. Det er meget væsentligt, at folk har indflydelse på deres hverdag, og energiforsyningen er en meget væsentlig del af hverdagen i dag, både med hensyn til det forsyningsikkerhedsmæssige og med hensyn til det økonomiske. Derfor mener vi, at så mange beslutninger som overhovedet muligt skal tages lokalt, men alligevel ligger der altså en del opgaver, som må løses på centralt niveau.

Så rejser fremskridtspartiet spørgsmålet om a-kraften. Der ligger der jo både fra den foregående regerings side og, kan jeg forstå, også fra den nuværende regerings side den indstilling, at man skal vente og se, arbejde videre med de undersøgelser og udredninger,

[Kalmæs]

som er i gang, se på, hvordan elforbruget udvikler sig, og på et passende tidspunkt tage stilling til, om man skal indføre a-kraft.

For SF er der ikke nogen som helst tvivl om, at man burde tage en beslutning nu om, at vi simpelt hen ikke vil bruge a-kraft i Danmark. Dermed kunne vi udmærket stoppe de undersøgelser, der er i gang, og lade være med at bruge flere penge på dem og på forskningsopgaver på det område. Vi mener ikke, der er nogen grund til at vente med det.

Der kommer stadig væk nye oplysninger om atomkraft, som gør det mere og mere usandsynligt, at de påstande, der kommer om, at der er store økonomiske gevinster ved at indføre a-kraft i Danmark, har noget på sig. Spørgsmålet om reaktorsikkerheden bliver stadig væk behandlet. Senest er der kommet en ny rapport fra Oak Ridge, som rokker ved den Rasmussenrapport, som ellers har været en slags bibel, når det drejer sig om reaktorsikkerhed, og som viser, at der er langt større usikkerhed, langt større risici i forbindelse med a-kraft, langt større sandsynlighed for, at der sker alvorlige havarier, end man tidligere har regnet med.

Når det drejer sig om affaldsopbevaring, har Danmarks geologiske undersøgelse jo taget afstand fra de konklusioner, Elsam er kommet til. Vi anser det ikke for sandsynligt eller muligt, at man kan opbevare affald i danske salthorste, og en aftale om at eksportere affaldet til andre lande er i allerhøjeste grad en risikofyldt affære, da andre lande jo kan stoppe eksporten, hvad øjeblik de har brug for det.

Der ligger i anvendelsen af a-kraft en meget kraftig centralisering og på grund af farligheden behov for overvågning. Også af den grund må vi stærkt tage afstand.

Alt tyder på, at priserne på a-kraft stiger og stiger, bl.a. på grund af de øgede risikomomenter. Det er ikke noget tilfælde, at man i USA har set utallige, vil jeg næsten sige, afbestillinger af a-kraftværker, men ikke nye ordrer, og at det viser sig, at de a-kraftværker, man bygger både dér og andre steder, bliver dyrere og dyrere og kører dårligere og dårligere. Derfor tror jeg, at det, man holder op som en økonomisk gevinst, er et falsum.

Emmert Andersen (CD):

Først vil jeg gerne takke hr. Maisted for forespørgslen, der giver regeringen mulighed for at tilkendegive sin politik på det energipolitiske område.

Dernæst vil jeg takke energiministeren for en klar og informativ besvarelse. CD kan erklære sig enig i indholdet.

Når oliefortrængningen er sket så hurtigt og så effektivt, som tilfældet har været, må vi først og fremmest takke elværkerne herfor. På helt enestående dygtig måde er det lykkedes at omstille fra olie til næsten udelukkende kul. Herved har samfundet sparet milliardbeløb. Jeg tror, at elværkernes ganske særlige struktur har muliggjort dette, og i mit stille sind takker jeg for, at de beslutninger, elværkerne har taget vedrørende milliardinvesteringer, ikke først skulle igennem folketinget. Jeg tror ikke, at vi i så fald var nået så langt.

Skade blot, at vi fik indført kulafgiften. Det kan forekomme mærkeligt, at der opstår et ønske om en variabel olieafgift, altså en forhøjelse af afgiften, angiveligt for ikke at forhindre oliefortrængningen, når der er en kulafgift, der virker den modsatte vej. Det er nok i virkeligheden en aktion »red naturgasprojektet«, der er tale om. Vi skal nemlig videre med kullene. Vi skal have meget mere kraftvarme, og vi skal have meget mere elektricitet, specielt til erstatning af oliefyrene i de tyndtbefolkede områder, her gerne til lave priser. Så bliver der ganske vist ikke aftaget så meget gas, og det er faktisk udmærket. I stedet for kunne vi lægge os i selen for at få solgt gassen til udlandet til gavn for valuta-balancen og til gavn for Danmarks økonomi.

Som energiministeren omtalte det, er næsten al oliehandel i privat regie. Om D.O.N.G. skal indblandes, må alene bero på private olieselskabers udtrykkelige ønske herom.

En meget vigtig faktor for den fremtidige energiforsyning er, at vi får indført atomkraft. Vi kunne såmænd roligt tage beslutningen nu, uanset affaldsproblemet. Dette opstår nemlig først – hvis vi tager beslutningen nu – om 25–40 år. Til den tid er problemet løst, og jeg tror slet ikke, at der bliver tale om deponering af affald, idet dette affald er alt for værdifuldt som grundlag for nyt atombrændsel.

Imidlertid tror jeg, at misinformering gennem mange år har påvirket danskerne så me-

[Emmert Andersen]

get, at der, inden en vejledende folkeafstemning skal finde sted, først skal foregå en redegørelse om atomkraft. Dette burde være i alle ansvarlige partiers interesse.

Det fremsatte dagsordensforslag vil vi studere nøjere, inden vi tager endelig stilling.

Lone Dybkjær (RV):

Som andre talere allerede har været inde på, får vi lejlighed til en mere generel debat på et senere tidspunkt på basis af en redegørelse, og i næste uge får vi – i hvert fald ifølge ugeplanen – også lejlighed til en debat om første udbudsrunde. Nogle har da også allerede været inde på, at denne debat i dag så var overflødig, og det kan man selvfølgelig godt hævde. Man kan sige, at så er der en del herinde, der er overflødig.

Det, man kan sige om denne forespørgsel, er, at det er den årlige travet fra fremskridtspartiet, hvor vi diskuterer enten D.O.N.G. eller naturgasprojektet – i lidt forskellige variationer – eller ideen om at sende spørgsmålet om kernekraft ud til vejledende folkeafstemning.

Jeg skal ikke gå så frygtelig dybt ind i det, men blot sige, at jeg synes, det var tilfredsstillende, hvad regeringen sagde om a-kraften – forstået på den måde, at jeg ikke mener, det var synderlig alarmerende. Jeg mener, at den tidligere energiminister var lidt højere oppe, end nødvendigt var, men det må selvfølgelig være den tidligere energiministers egen sag. Jeg mener nu ikke, det er så forfærdelig forskelligt fra, hvad socialdemokratiet så tit har sagt om dette spørgsmål.

Når det er sagt, vil jeg godt understrege, at det radikale venstre fortsat ikke mener, at der er behov for a-kraft. Vi mener ikke – og dér er vi så i overensstemmelse med den tidligere energiminister – det er nødvendigt at indføre a-kraft på nuværende tidspunkt. Jeg mener faktisk heller ikke, sådan som den nuværende energistruktur ser ud, at der er plads til kernekraft på nuværende tidspunkt, og jeg betvivler, at der vil blive det på et senere tidspunkt.

For os er det ikke kun et spørgsmål om sikkerhed og affaldsproblemer, men også et spørgsmål om energiforsyningsstrukturen og samfundsstrukturen som helhed. Det er også indgået i vores overvejelser og beslutning

vedrørende a-kraft, at vi ikke mener, den danske struktur er særlig hensigtsmæssig, når det drejer sig om kernekraft.

Hr. Emmert Andersen var inde på en interessant oplysning, som dog var noget ny, nemlig at affaldet vil være alt for værdifuldt til at skulle deponeres. Det mener jeg faktisk er lidt i uoverensstemmelse med, hvad der i øvrigt sker rundt omkring i verden. Det er da rigtigt, at en del af affaldet bliver oparbejdet, men det er dog stadig sådan, at man står med et affaldsproblem, når noget af det er blevet oparbejdet.

Med hensyn til det spørgsmål om privatisering, som fremskridtspartiet har rejst, vil jeg sige, at det radikale venstre er tilhænger af et offentligt engagement i energisektoren. Det drejer sig om planlægning, styring, offentlig deltagelse osv. Det er klart, at vi løbende må diskutere formen og måden. Vi er ikke tilhængere af, at der sker en uhemmet vækst, som hr. Maisted var inde på, men vi er på den anden side tilhængere af, at der er et offentligt engagement.

Vi diskuterer for øjeblikket i udvalg styringen af D.O.N.G. Det fremgår jo af, hvad fremskridtspartiet tidligere har sagt, at fremskridtspartiet vil afvikle D.O.N.G. Vi andre vil nok finde en anden styringsform for D.O.N.G. Det gør debatten med fremskridtspartiet noget meningsløs, fordi fremskridtspartiet simpelt hen ikke ønsker at deltage i forsøget på at finde en hensigtsmæssig styring. Det gør også denne debat lidt mindre meningsfuld, når den er rejst af fremskridtspartiet.

Til slut vil jeg nævne spørgsmålet om prisfaldet på olie, siden flere har bragt dette spørgsmål på bane. Det vedrører også den mere fundamentale problemstilling, når vi diskuterer energisektoren, nemlig det behov for langsigtet planlægning, som i højere grad gør sig gældende her, end det gør andre steder. Vi er naturligvis også glade for, at der er sket og hvis der sker et prisfald på olie. Det vil under alle omstændigheder være gavnligt for det danske samfund.

Jeg vil også godt sige, at dersom der er tale om et varigt og mærkbart fald i olieprisen, må vi diskutere spørgsmålet om energifgifter. Det vil vi gøre, men vi mener ikke, at dette prisfald vil være varigt. Vi har samme opfattelse som energiministeren: at man må regne med, at oliepriserne igen vil gå op.

[Lone Dybkjær]

Det er derfor vigtigt, at man fastholder en energiforsyningsstruktur, som tager højde for, at oliepriserne på lang sigt vil holde sig på et højt niveau. Det viser også problemet vedrørende hele denne sektor. Det er nødvendigt med en langsigtet planlægning, og det indebærer i sig selv usikkerhed, det indebærer investeringsmæssig usikkerhed, det indebærer risiko og al den slags. Men det gør det ikke mindre nødvendigt, at det offentlige engagerer sig i energisektoren. Netop den langsigtede karakter af planlægningen gør det helt afgørende, at det offentlige er inde i billedet og stærkt inde i billedet.

Waldorff (VS):

Vi får snart lejlighed til at diskutere energipolitikken generelt – derunder også, hvad der er sket – med regeringen. Men jeg vil godt nævne et par punkter, hvor jeg mener, vi klart kan se – det vil jeg sige på trods af, at vi bestemt ikke har været enige i den socialdemokratiske energipolitik generelt – at der sker en drejning, efter at vi har fået en anden regering. Vi kan se det på forholdet til DUC som bevillingshaver i Nordsøen, det er helt oplagt. Jeg mener, det er en underdrivelse – med et fint ord en eufemisme – når den tidligere energiminister taler om, at der kunne opstå visse misforståelser angående viljen til at holde bevillingshaverne fast på de aftaler, der er indgået. Jeg mener, at det kunne blive forstået sådan, at den nuværende regering ikke har den vilje, og at man kunne tale om, at Esplanaden i langt højere grad end nogen sinde før måske har fået et talerør i energiministeriet. Et andet spørgsmål er holdningen til D.O.N.G., hvor man også klart kan se en ændring. Det tredje spørgsmål er holdningen til elværkerne, hvor man også kan se en ændring fra den tidligere regering.

Men jeg skal holde mig til det par punkter, der handler om privatisering af energisektoren og atomkraft. Vi hørte både fra hr. Maisted og fra fru Annelise Gotfredsen, at markedsmekanismerne simpelt hen er det, som skal styre energiforsyningen, og energiministeren skyndte sig at tilføje – eller bedyrede ud fra egen overbevisning, hvad ved jeg? – at selvfølgelig skulle man privatisere så vidt som muligt. Man kan bare konstatere, at alle de kriser, der har været inden for energiforsyningen, nationalt og internatio-

nalt, er et simpelt produkt af de private markedsmekanismer. Sådan er det. Den hårde markedslov, der skulle give smidighed, som fru Annelise Gotfredsen taler om, har betydet den ene forsyningsmæssige og prismæssige krise efter den anden. Mere er der ikke at sige om det.

Energiministeren bliver, lidt mere konkret og siger, at vi skal fastholde, at det er godt, at hele distributionssiden og hele raffineringssiden i oliehandlingsprocessen er på private hænder. Det skal den fortsat være. Det er lige præcis en holdning, der gør, at man kan sige: ja men så kan det på en række områder være næsten lige meget med den statslige planlægning. Vi kan se, at det er umuligt at afslutte langtidskontrakter på et rimeligt grundlag. Vi kan se, at det er umuligt for D.O.N.G. på længere sigt at aftage den olie, man har option på hos bevillingshaverne i Nordsøen, hvis man ikke har bare en rimelig sikkerhed for, at den kan blive raffineret og distribueret på rimelige betingelser. Det kunne man måske have opnået ved at lade D.O.N.G. gå ind i et samarbejde med nogle private olieselskaber. Det er bare en af de første ting, som denne regering sætter en stopper for. Det er helt klart for mig at se med det formål at svække den statslige indsats, ikke bare at forhindre den i at gå ind i distribution og raffinering, men også at svække den statslige indsats på forsynings-siden.

Det samme er tilfældet, når man nu foreslår i den nye lov om D.O.N.G., at man skal have en afgift på Dansk Olierør A/S, sådan at man kan trække midlerne, overskuddet, ud af hele D.O.N.G.-koncernen. Det er også et redskab til at svække den statslige indsats.

Man kan måske undre sig lidt over begejstringen for elværkerne. Elværkerne er i hvert fald formelt ikke private selskaber. Hvorfor er man så så begejstret for dem? Man kunne stille spørgsmålet: kunne man tænke sig den særlige form for privatisering, at elværkernes monopol blev ophævet, og at lokale energiselskaber kunne varetage forsyningen? Det ville vel i en eller anden udstrækning kunne siges at være i overensstemmelse med venstres nærdemokratisnak. Sagen er jo, at elværkerne har en ganske fantastisk monopolstilling. De er i den situation, at 24 pct. af de penge, som forbrugerne betaler for at modtage elektriciteten, bruges til

[Waldorff]

henlæggelser og til afskrivninger. Ingen privat virksomhed ville nogen sinde være i stand til, hvis den skulle fungere på markedsvilkår, at lave sådanne henlæggelser til formål, som ingen kat har nogen som helst indflydelse på. Henlæggelser til atomkraft, henlæggelser til store kraftværker, hvorom i hvert fald den tidligere regering for længe siden har sagt: ja men dem kan I godt skrotte. Alligevel fortsætter henlæggelserne, og det er altså forbrugerne, der betaler dem med 24 pct. af elregningen. Det har man ikke noget imod. Hvorfor har regeringen ikke noget imod en sådan monopoldannelse?

Jeg synes, det bliver virkelig interessant, når hr. Emmert Andersen siger, at han er glad for, at disse milliardinvesteringer, som elværkerne har foretaget, ikke skulle igennem folketinget. Ja men hvad pokker er så meningen med at foreslå en paragraf om D.O.N.G., som betyder, at man forhindrer D.O.N.G. i at gøre præcis det samme, som elværkerne har gjort? Jeg synes, det er meget interessant, for det belyser, at der overhovedet ikke er tale om en stillingtagen – hverken til D.O.N.G. eller til elværkerne – ud fra en energipolitisk vurdering, men udelukkende ud fra en plat, politisk, borgerlig vurdering. Det er det, det handler om.

Det var privatiseringen. Tilbage er der så atomkraften. Her hørte vi nogle lidt pudsige ting fra hr. Poul Nielson, som nu prøvede at skose regeringen for, at man havde kritiseret den tidligere regering for, at den sagde, at der ikke ville være behov for, at der eventuelt blev forsynet med atomkraftelektricitet, før engang midt i 1990'erne – og måske, hørte vi så, først i slutningen af 1990'erne – så der var overhovedet ikke noget hastværk. Jeg mener, det er en kendsgerning i dag, at der går 12–14 år, fra man tager den formelle politiske beslutning om opførelse af et atomkraftværk, og til det står færdigt. Derfor kan vi lige så godt se i øjnene, at hvis man regner med, at atomkraften skal indgå i energiforsyningen i 1995, så skal beslutningen tages inden udgangen af dette år. Vi hører meget om, når vi får svar fra energiministeriet – og det gælder, uanset hvilken regering der er – at danskerne er så specielt fremragende til det her, men alle udenlandske erfaringer viser, at det tager 12–14 år at opføre et atomkraftværk i dag. Med den planlægningsdille,

som man har i Danmark, vil det sikkert tage et par år yderligere, men skidt med det.

Det centrale i det er, at vi står i en situation – dér er jeg fuldstændig enig med SFs ordfører – hvor det i dag drejer sig om at vælge, om man vil planlægge efter et atomsamfund eller man vil planlægge efter et andet samfund. Jeg mener, og det kan udtrykkes langt stærkere, end det har været gjort, at det arbejde, som elværkerne har lavet om deponeringsproblemerne, viser, at der overhovedet ikke er nogen som helst form for sikkerhed, og at man overhovedet ikke i dag har nogen som helst idé om, hvordan man skulle deponere affaldet. Det betyder også – og det mener jeg virkelig må være et klart politisk krav, også fra de radikale f.eks., som i dag har udtrykt sig mere forsigtigt – at man ikke i dag overhovedet kan planlægge efter at skulle anvende atomkraft.

Om lidt kommer vi til en anden diskussion, som handler om vedvarende energi, men en af pointerne i den diskussion bliver bl.a., at det ikke er rigtigt, når energiministeren siger, at alternativet til atomkraft er store, kulfyrede kraftværker. Det er det ikke. Det er muligt at planlægge en anden type af energiforsyning, som undgår såvel atomkraft som de store, kulfyrede kraftværker.

Til sidst skal jeg kun sige, nu hvor den diskussion har været rejst om olieprisfaldet, at det er selvfølgelig rigtigt, at man ikke kan vide, om det er et fald på kort eller på lang sigt, men man kunne i det mindste gøre sig den umage, synes jeg, at se på, hvad det er for mekanismer, som har udløst olieprisfaldet. Der er tre mekanismer, som har udløst det olieprisfald. Den ene er de højere oliepriser som følge af den meget omtalte oliekrise, som har betydet, at det er blevet rentabelt at udnytte en hel masse af de fund, man tidligere kaldte marginale fund, urentable fund. Bl.a. en meget stor del af Nordsøen kan i dag udnyttes, fordi oliepriserne er kommet så højt op. En anden forklaring er, at der er sket en meget betydelig omstilling i den industrialiserede verden, forsøg på at gøre sig mere uafhængig af olie. Nu gik der kludder i den tredje mekanisme, men det er for så vidt også lige meget, for den mekanisme, det handler om, er, at hvis man accepterer at basere sig på et olieprisfald, så går man bl.a. ind på den interesse, som ligger hos nogle af oliestaterne i netop at bremse omstillingen i

[Waldorff]

den industrialiserede verden væk fra olie og over mod andre energikilder. Også dér gælder det altså, at det ikke er nok bare at gætte på, om prisfaldet bliver kortvarigt eller langvarigt. Det drejer sig stadig væk om at planlægge en frigørelse fra olieafhængigheden.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti er klart tilhænger af, at vi i Danmark satser på en flerstrengt energipolitik og energiforsyning, der i størst muligt omfang er uafhængig af udenlandske producenter og energiråstoffer.

Det er derfor også udmærket, at vi får lejlighed til at drøfte problemerne nok en gang, men man kunne selvfølgelig ønske, hvad tidligere ordførere også var inde på, at vi havde haft regeringens udspil – både det, som allerede foreligger, og det, som regeringen har bebudet at den vil komme med – inden vi havde denne debat, for at man kunne lade tingene gå ind i en lidt større sammenhæng. Det forhindrer ikke, at det er rimeligt, når vi står over for en sådan forespørgsel, at fremkomme med nogle principielle synspunkter om vores energiforsyning.

Som et led i en sådan flerstrengt energiforsyning står vi i dag midt i vort lands største energiprojekt, nemlig indførelsen af naturgassen i store dele af landet. Vi må efter vor opfattelse her udnytte alle rimelige muligheder, der ligger i naturgassen, herunder f.eks. også anvendelsen af gasopvarmede varmepumper til enfamiliehuse og etagelejligheder. Vi mener i kristeligt folkeparti, at herved kan vejen være banet for nye energibesparelser, ligesom der kan vise sig at være nye muligheder på dette område for vor industri.

Kristeligt folkeparti er tilhænger af, at staten i begrænset omfang går ind i energiproblematikken. Jeg tænker her på, at vi mener, det nok er nødvendigt, at staten engagerer sig i olieforsyningsmulighederne. Vi er ikke tilhængere af en central statsdirigering af vor energisektor, og vi ser gerne, at både private og koncessionerede selskaber – i højere grad, end tilfældet er nu – satser på udnyttelsen af de muligheder, der ligger i denne sektor, herunder også eftersøgning og udnyttelse af olie- og gasfelter i Nordsøen. Men skal der være noget reelt i dette, mener vi, at staten nok må gå med ind i denne sammenhæng under en eller anden form. Det er der også

lagt op til i de lovforslag, som regeringen har fremsat.

Det er naturligt, at staten i så stor udstrækning som muligt støtter forskningsprojekter inden for energisektoren, herunder f.eks. forskning vedrørende fusions- og formeringsreaktorer. Det må sikres, at de nødvendige forudsætninger for en forsvarlig udnyttelse af disse energikilder er til stede, den dag vi måtte ønske at udnytte dem.

Med hensyn til bygningen af konventionelle atomkraftværker i Danmark kan man sætte spørgsmålstegn ved, om ikke tiden allerede er forpasset. Vi er i kristeligt folkeparti tilfredse med de oplysninger, som ministeren gav på området, men vi mener, at der nok er en lang række spørgsmål, som ikke er afklaret endnu, inden vi kan tage endelig stilling til problemet om indførelse af atomkraftværker i Danmark. Vore kræfter bør derfor hellere sættes ind på at engagere os i alle de muligheder, der måtte være for eventuelt at forbedre vort produktionsapparat til fremstilling af elektricitet – under skyldig hensyntagen til, at vi også har et ansvar for det miljø, som vi skal leve i, og som vi gerne skulle kunne opretholde på en sådan måde, at det både er forsvarligt og sundt.

Vi vil derfor sige, at vi må tage alle de muligheder, der er inden for den flerstrengede energiforsyning, i agt, når vi skal tage stilling til, hvordan problemerne skal løses angående fremtidige forsyninger. Vi mener, at man dér ikke kan basere sig på enkelte ting, men må stå sammen om opgaverne. Her mener jeg også, at staten må gå ind som en del, ligesom de private koncessionshavere skal have mulighed for at gå med ind i løsningen af fremtidens problemer.

Dagsordenen vil vi komme tilbage til senere.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Det er en kort bemærkning til hr. Waldorff, som sagde, at jeg vedrørende a-kraften havde udtrykt mig mere forsigtigt, end det radikale venstre plejede – eller noget i den stil. Jeg sagde temmelig præcist, at det radikale venstre mener fortsat ikke, der er behov for atomkraft. For os er det ikke kun et sikkerheds- og et affaldsproblem. Vi mener ikke, at der er plads til atomkraft i den energi-

[Lone Dybkjær]

struktur, som vi har i dag, og desuden mener vi ikke, at a-kraft er velegnet for den samfundsstruktur, Danmark i øvrigt har.

Jeg kunne sige meget mere om det, men nu drejede forespørgslen sig altså dels om privatisering, dels om spørgsmålet om folkeafstemning om a-kraft, og eftersom det er en meget gammel travet fra fremskridtspartiet, syntes jeg ikke, det var nødvendigt, at jeg brugte alle 10 minutter.

Energiministeren (Enggaard):

Hr. Poul Nielson var inde på problemet om det tidspunkt, som jeg har antydnet, for, hvornår man i tilfælde af en beslutning i folketinget om at indføre a-kraft i Danmark kunne have et værk i drift. Jeg har antydnet tidspunktet midten af 1990'erne. Der skal ikke i dette ligge andet end en ren kalender-tidsbetragtning, ud fra at vi kender en række tidsmæssige forudsætninger, så nogenlunde da, med hensyn til, hvad vi må forvente at beslutningsprocesser og opførelse vil tage af tid. Der må ikke lægges mere i det udtryk, end at det fra min side er vurderet som et rimeligt, muligt tidspunkt.

Hr. Poul Nielson var også inde på betydningen af, at vurderingen af arbejdsprogrammer for felter i Nordsøen bliver fremskyndet. Derom kan vi ikke være principielt uenige. Det er selvsagt en samfundsmæssig interesse, at disse ting fremmes, men det er aldeles urimeligt, når hr. Poul Nielson her antyder, at der i min administration af disse opgaver skulle blive taget særlige hensyn til bevilningshaverne, som han ikke ville have taget. Det er det samme administrative apparat som i hr. Poul Nielsons tid, der behandler disse spørgsmål, og jeg kan garantere for, at disse ting ikke bliver forsinket, men fremmet så meget, som det er muligt. Nu, hvor hr. Poul Nielson er fritaget for det administrative ansvar for disse ting, synes han pludselig at være i stand til at løse alle opgaver fra den ene uge til den næste.

Hr. Ivar Hansen var inde på spørgsmålet om de specielle forsyningsmuligheder for befolkningen i de tyndtbefolkede områder – det, der i varmeplanlægningen vel kaldes område 4. Det kan også være de dele af tættere befolkede områder, hvor der ikke åbnes mulighed for kollektiv varmforsyning. Regeringen betragter det som en væsentlig ting, at disse ting vurderes nærmere for at sikre be-

folkningen i disse områder tilsvarende gode muligheder som det øvrige land, og jeg kan informere hr. Ivar Hansen om, at der i energiministeriet er et udvalgsarbejde i gang om forsyningsmulighederne i område 4. Dette udvalgsarbejde forventes afsluttet ved udgangen af dette år.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi vurderer problemerne inden for elforsyningen, herunder tariferingsproblemerne, ud fra de synspunkter, som jeg her har nævnt, og at også de mere langtrækkende vurderinger med hensyn til afgiftspolitikken naturligvis må ses i lyset af, at der skal være en rimelig mulighed for befolkningen i forskellige dele af landet til at opnå varmforsyning på gode vilkår – uden hensyn til, om man står i forbindelse med et kollektivt forsyningsanlæg eller i planlægningen er stillet uden for dette.

Jeg har i forbindelse med diskussionen hæftet mig ved forskellige synspunkter angående et sandsynligt olieprisfald. Jeg er enig med de ordførere, som har givet udtryk for, at det i dag ikke er muligt fuldstændigt at bedømme omfanget af det, og vi kender heller ikke varigheden af et sådant prisfald. Derfor vil jeg gentage min betragtning om, at vi i vores tilrettelæggelse af forsyningspolitikken med hensyn til olie må gå ud fra, at der på et tidspunkt, som jeg sagde det i min besvarelse, kan komme en ny opgang af priserne – ikke mindst på baggrund af, at der forhåbentlig på et eller andet tidspunkt indtræder et sådant opsving i beskæftigelse og aktivitet, at det først vil kalde på en øget efterspørgsel efter olie, før der kaldes på andre energikilder. Derfor må planlægningen være langsigtet og ikke alene ses i det korte perspektiv. Men jeg er også enig med de ordførere, som har været inde på, at et prisfald af moderat størrelse i dag må vi glæde os over, fordi det giver samfundet en række økonomiske fordele, herunder beskæftigelse og produktion, som vi meget nødtigt ville undvære.

Hr. Waldorff var langt inde i sine tanker på VS' vegne om statens engagement i energisektoren og var også inde på nødvendigheden af, at staten var engageret i raffinaderivirksomhed og i handelsvirksomhed inden for grænserne. Hr. Waldorff ved, at regeringen og hr. Waldorff er uenige om denne vurdering. Jeg skal ikke gå længere ind i det, idet jeg mener, det er tilfredsstillende diskuteret ved tidligere lejligheder her i tinget,

[Energiministeren]

hvordan regeringen ser på dette spørgsmål. Jeg kan kun konstatere, at hr. Waldorff altså har den modsatte opfattelse.

Det bringer mig til at nævne det dagsordensforslag, som hr. Maisted har fremsat. Hr. Maisted har sikkert i en god hensigt i retning af at sikre det private engagement i energisektoren fremsat sit dagsordensforslag, som et langt stykke harmonerer med regeringens principielle holdning, fordi regeringen heller ikke ønsker mere statslig aktivitet end påkrævet. Men hr. Maisted's dagsorden er unægtelig meget vidtrækkende. Den er en alt-eller-intet-dagsorden. Tager man den bogstaveligt – og det er vel sådan, man må læse den – vil også en række af de aktiviteter, hvor staten i dag er involveret, skulle afvikles og overføres til privatdrift. Det ville også gælde flere aktiviteter af monopollignende karakter, og jeg vil gerne sige, at set ud fra en liberal tankegang er et monopol i princippet ikke bedre i private hænder, end det er i statens.

Jeg kunne nævne, at der i forbindelse med gasprojektet, som jeg tidligere har oplyst over for hr. Maisted, er nogle ting, som det ville være urimeligt at overføre til privatdrift. Det vil også f.eks. gælde det olierør, som folketinget har vedtaget at bygge fra Nordsøen til Fredericia, og som er et led i aftalerne med DUC. Det er en form for monopol, der her er etableret, og det vil ikke være rimeligt at have et sådant i privatdrift.

Vi mener også fra regeringens side, at et vist statsligt indseende med aktiviteter i forbindelse med efterforskning og indvinding er en nødvendig ting i den verden, som vi nu kender i dag.

På den baggrund – fordi hr. Maisted's dagsorden utvivlsomt er velment, men er urimeligt bastant formuleret og udelukker en række nødvendige opgaver, hvor regeringen må anse statens engagement for nødvendigt – vil jeg fraråde, at denne dagsorden vedtages. Det er vel dybest set en drilledagsorden, idet hr. Maisted meget vel er bekendt med, at regeringen har en række opgaver, har et ansvar for, at den energimæssige situation for landet kan være tilfredsstillende. Derfor må jeg fraråde, at den vedtages.

Maisted (FP):

Jeg vil godt begynde med energiministerens sidste bemærkning. Jeg er fuldstændig

uenig med ham. Der er intet, der forhindrer, at man skulle kunne vedtage den dagsorden, hvis man altså mener noget med, at man skal privatisere energisektoren. Hvis man derimod ønsker at tale tvetunget – idet man taler om det private initiativ og om, at det skal overføres til den private sektor, men mener noget helt andet – så skal man selvfølgelig ikke stemme for denne dagsorden.

Der er rigeligt med lovgivning til at varetage statens interesser. Vi har vedtaget en undergrundslø, vi har vedtaget en skattelovgivning, der giver den fulde kontrolmulighed fra det offentliges side med, hvad der sker i energisektoren, og som giver mulighed for at få fuld indkomst af det, der tilhører den danske stat eller findes i undergrunden.

Jeg er meget ked af, at energiministeren nu pludselig svinger om, for da jeg hørte de forskellige ordførere for venstre, de konservative og CD, mente jeg, at her var der noget, vi virkelig kunne mødes om, her var noget, vi kunne blive enige om. Nu hører jeg altså, at man har en række undskyldninger. Man vil gerne have lov til at vakle frem og tilbage imellem to systemer, og derfor vil man undlade at stemme til eller stemme imod en sådan dagsorden, der er enkelt og klart formuleret.

Hr. Waldorff, som næsten repræsenterer venstrefløjen her i folketinget, har klart givet udtryk for, at det er to forskellige opfattelser af energiforsyningen her i landet, der mødes. Vi er fuldstændig uenige med VS, socialdemokratiet, SF og de radikale. Når hr. Poul Nielson udtaler sig heroppefra om, hvad der er statens og landets interesser, har jeg på fornemmelsen, at han forveksler, hvad der er hr. Poul Nielsens og socialdemokratiets interesser, og hvad der er borgernes interesser.

Kendsgerningen er netop, at dér, hvor man har privat initiativ, og hvor man har frihed også for denne erhvervssektor, har man fået de laveste priser frem. Lad mig tage et eksempel som kernekraftforsyningen, hvor et land som Schweiz sparer omkring 2 mia kr. om året. Jeg må erkende, at det er lykkes venstrefløjen her i folketinget dygtigt at manipulere med den danske befolkning, at skræmme den fra vid og sans med en række synspunkter om strålingsfare – idet man forveksler kernekraftværker med atomvåben. Hvad har der ikke været brugt i denne debat? Men kendsgerningerne er, at der har

[Maisted]

været 2.500 reaktordriftsår, uden at der er konstateret ét eneste dødsfald f.eks. Det anfægter selvfølgelig ikke hr. Kalnæs, at man i USA, i Californien, nu er ved at indvi 3 nye kernekraftværker her i foråret 1983. Det betyder ingenting. Det er en flok idioter, alle de andre rundt omkring i verden, der har konstateret, at de kan sælge elektricitet billigere, når de får den fra et kernekraftværk. De er ikke rigtig kloge, for det kan de ikke ifølge hr. Kalnæs og hr. Waldorff. Jeg ved ikke, om fru Lone Dybkjær vil hoppe på den vogn, at det ikke er billigere at sælge fra kernekraftværker. De andre sælger vitterligt energi billigere ved hjælp af kernekraftværker. Det lyder jo, som om de må have en skrue løs – efter hr. Kalnæs' mening. Kendsgerningen er, at man har fået manipuleret dygtigt, sådan at vi her i landet ikke får glæde af en sådan energiform.

Der er i hvert fald én udtalelse, jeg har været glad for. Jeg håber, at energiministeren nu ikke også har talt tvetunget dér. I 1983 – sådan har jeg i hvert fald opfattet det – er vi færdige med det pjat med at undersøge et deponeringsproblem, som der skal tages stilling til reelt år 2030. Det kan ikke længere være en hindring, når 1983 er løbet ud. Så kan befolkningen få lov til at tage stilling til, om den vil have en energiforsyning, der er væsentligt billigere end al anden energiforsyning. Det er dog et rimeligt demokratisk krav, den danske befolkning kan stille til en hvilken som helst regering, at den får lov til at tage stilling til de problemer.

Som sagt ville det vigtigste være, at man fik vedtaget den dagsorden, som jeg har foreslået, sådan at vi fik lagt bånd på den socialisering af energisektoren, der desværre tilsyneladende er et flertal for her i tinget – eller i hvert fald fik en kraftig debat i befolkningen om, hvorvidt det er en rimelig udvikling.

Vi ser med lovforslagene om D.O.N.G., hvordan man antiparlamentarisk arbejder for, at den danske befolkning overhovedet ingen indsigt skal have i dette statslige selskab. Hr. Poul Nielson ynder at sammenligne et sådant selskab med privat drevne selskaber. Jeg kan garantere for, at der er den væsentlige forskel, at de privat drevne virksomheder skal give overskud til de mennesker, der ejer dem. Giver de underskud, bliver ledelsen omgående fyret. I det statslige selskab kan den bare bruge los af skatteyder-

nes midler. Der er overhovedet ingen indsigt, underskuddene er ligegyldige, lånoptagelserne er ligegyldige, om de på et eller andet tidspunkt burde være erklæret i betalingsstandsning, det er alt sammen ligegyldigt, fordi befolkningen er nægtet indsigt på sådanne væsentlige områder.

Poul Nielson (S):

Hr. Maistedes sidste betragtninger behøver jeg ikke at kommentere eller dementere, det gør virkeligheden.

Derimod er hr. Maistedes udlægning af, hvad energiministeren har sagt om færdiggørelsen af vurderingerne om affaldsbehandlingen og altså dermed terminen 1983 i beslutningsprocessens videre forløb, en lille smule interessant, for spørgsmålet er jo, om fru Lone Dybkjær har ret i sin udlægning af ministerens bemærkninger her, nemlig at der sådan set ikke er noget nyt i dem i forhold til, hvad vi har arbejdet med. Det kan jeg nok være ret enig i, når vi ser på kernekraftbeslutningsprocessens tidsforløb sådan i en overskuelig fremtid. Men derfor er det også af betydning at få fastslået, om f.eks. hr. Ivar Hansen er enig med fru Lone Dybkjær i den vurdering af ministerens ord. Hvis ikke det er tilfældet, er der måske grund til at se lidt mere nøje på terminerne osv.

I relation til de tyndtbefolkede egne situation skal jeg erindre både regeringen og alle andre om, at denne regering arvede nogle spørgsmål fra folketingets miljøudvalg fra den tidligere regering, som ikke nåede at svare på dem. I de spørgsmål var også indeholdt spørgsmålet om en mulig geografisk differentiering af energifgifterne, sådan at man kunne få lavere elpriser i zone 4 eksempelvis. Det var ikke helt uinteressant at bemærke, at den nuværende regering svarede på det spørgsmål fuldstændig sådan, som vi også gjorde det inden regeringsskiftet, nemlig at en sådan geografisk differentiering af afgifterne ikke er administrativt fremkommelig. Det var et sagligt og rimeligt svar, den nye regering afgav. Det er derfor interessant, at der i dag her lægges lidt op til, at den sag skulle man nu behandle anderledes, end man gjorde for få måneder siden.

Fra socialdemokratiets side har vi talt for en vis udligning af varmepriserne, netop for at der ikke skal blive store ulighedskonse-

[Poul Nielson]

kvenser af varmeplanlægningens gennemførelse. Det er blevet udskreget som den skinbarlige socialisme, ikke mindst af de konservatives energipolitiske ordfører, men vi er da principielt indstillet på, at man må gøre noget særligt for zone 4's situation, netop fordi andre får billigere og bedre opvarmningsformer i kraft af det, vi laver. Det er interessant, at i sommer var der stor modstand hos de borgerlige partier mod specielt at øremærke de 45 mill. kr. til landsbyenergi projekter til zone 4, mens regeringen nu i sin investeringsredegørelse siger, at det især er dér, der skal sættes ind. Ganske klogt og fornuftigt, men altså også noget andet end det, man sagde for få måneder siden.

Jeg har bemærket, at der fra flere sider har været sagt noget om, hvad vi bør gøre i forbindelse med olieprisfaldssituationen. Jeg synes, vi skal følge udviklingen noget endnu, førend vi beslutter os, men ellers er jeg enig i det, der har været sagt af de radikale og VS. Jeg regner med, at der stadig væk er mulighed for at se på det ud fra en saglig vurdering, der lægger vægt på at fastholde incitamentet til en fortsat omstilling væk fra olie.

Til slut en bemærkning til energiministeren om vurderingsprogrammerne og det at fastholde bevillingshaverne på forpligtelserne til at gøre fundene færdige inden for nogle bestemte tidsfrister og til at vurdere, om de er kommercielt rentable at udnytte eller ikke – med de konsekvenser, det har. Det er fuldstændig rigtigt, som ministeren siger, at det er det samme administrative system, der behandler tingene nu, men så må man konstatere, at den forskel, der er, altså er ministeren. Det er også, som det skal være, det er da klart. Jeg mener ikke, at min bekymring er urimelig eller illegitim. Jeg mener faktisk, at sagen får en behandling, der er så langstrakt, at den kan give anledning til misforståelser, som jeg var inde på før. Men jeg ser da hellere end gerne – det er da klart – at min bekymring for det kan blive gjort til skamme. Det er da det bedste, der kunne ske.

Ivar Hansen (V):

Jeg lagde mærke til, at VS' ordfører, hr. Waldorff – som jeg ikke kan se er til stede i salen – kom med en udtalelse i retning af, at det selvfølgelig var muligt at planlægge en fremtidig energiforsyning uden kul og uden

kernekraft. Jeg tror endda, at det måske var muligt at planlægge uden olieforbrug. Det er selvfølgelig udtryk for en politisk holdning, og en politisk holdning er da altid al ære og respekt værd, men det forekommer mig at være en holdning, der kommer til udtryk i en situation, hvor man er dejlig frigjort for ethvert reelt ansvar. Så er der vist ikke mere at sige om det.

Jeg lagde også mærke til, at fru Lone Dybkjær sagde, at fra radikal side var spørgsmålet om kernekraft ikke alene et spørgsmål om affaldsdeponering og reaktor-sikkerhed. Fru Lone Dybkjær satte et spørgsmålstegn ved, hvorvidt strukturen i det danske samfund i øvrigt egnede sig til kernekraft. Det er selvfølgelig et synspunkt, men jeg går ud fra, at fru Lone Dybkjær er enig i, at vores struktur i det danske samfund i høj grad har behov for, at vi har den billigst mulige og den sikrest mulige energiforsyning, og her er det vist meget svært også for fru Lone Dybkjær at se bort fra, at kernekraft i høj grad må være en realistisk mulighed, som vi også i høj grad fra folketingets side stiler imod udnyttelse af. Derfor må man have mig undskyldt, men jeg har mest på fornemmelsen, at det synspunkt, at vores geografiske struktur og befolkningssammensætning og placering osv. måske slet ikke egner sig for kernekraft, først og fremmest er et argument, der er opfundet til lejligheden og konstrueret for det tilfældes skyld, at det skulle vise sig, at reaktorproblemerne og affaldsdeponeringsproblemerne bliver løst. Så vil man gerne allerede på et så tidligt tidspunkt som muligt have nye argumenter at føre frem, der kan udsætte en beslutning i en uvis fremtid.

Jeg vil sige til hr. Poul Nielson, at det da er muligt, at en differentieret afgift på eksempelvis elektricitet særlig med henblik på zone 4-områderne ikke er en farbar vej, men der er også den mulighed, at man overvejer en omlægning af energifgifterne, uden at det dermed fører til mistet provenu. I hvert fald må man have den mulighed inde i billedet også.

I den forbindelse er jeg vældig glad for energiministerens svar til mig om, at man i energiministeriet har et udvalg i gang med at arbejde på en løsning af de problemer. Det kan give mere forsyningsmæssig og prismæssig sikkerhed i de her nævnte områder. Vi ser

[Ivar Hansen]

frem til, hvilket resultat der kommer ud heraf.

Med hensyn til hr. Maisteds dagsorden kan jeg i og for sig holde mig til, hvad energiministeren allerede har sagt derom. Jeg synes, den er for bombastisk. Jeg synes ikke, den levner mulighed for den nuancerede holdning, som jeg synes man må indtage i problemer af denne karakter. Der kan på visse områder være tale om et samarbejde mellem offentlig og privat regie. Jeg har i min ordførertale tilkendegivet vores holdning til mulighederne for yderligere privatisering på områder, hvor det er muligt. Vi ønsker ikke at blive bundet fast af en dagsorden med det indhold, som hr. Maisted har foreslået, og derfor kan vi fra venstres side ikke støtte den foreliggende dagsorden.

(Kort bemærkning).

Poul Nielson (S):

Socialdemokratiet stemmer naturligvis imod fremskridtspartiets dagsorden.

Mens hr. Ivar Hansen er i nærheden, vil jeg lige spørge, om jeg ikke må få et svar på mit spørgsmål fra før om, hvorvidt hr. Ivar Hansen er enig med fru Lone Dybkjær i vurderingen af ministerens udtalelser om tidsplaner osv. for kernekraftsagens videre behandling, nemlig at der ikke i det, der er sagt i dag fra ministerens side, ligger noget nyt i forhold til, hvad der har foreligget hele tiden.

Kalnæs (SF):

Først skal jeg sige, at vi, som det vist også fremgår af det, jeg sagde i første omgang, må stemme imod det dagsordensforslag, som fremskridtspartiet har fremsat. Det ligger ret klart.

Økonomien i atomkraft var hr. Maisted inde på, og det blev nævnt, at der var steder, hvor man kunne tjene mange penge ved atomkraftværker. Jeg skal ikke udelukke, at der kan være værker, der er blevet opført for adskillige år siden, som kan producere billig elektricitet, så længe de nu kører og kører godt og der ikke sker nogen uheld. Men det, som er helt afgørende i forbindelse med økonomien i Danmark, er jo, at der er en meget lang byggetid – alle ved, det drejer sig om 10, 12, 14 år – og at man derfor binder sig for nogle enorme investeringer i meget, meget lang tid, før man kan begynde at få gavn

af dem. Det gør det enormt usikkert, om der faktisk bliver et tab eller en gevinst på det. Det vil sige, at der virkelig er en stor risiko. Det er formentlig det, som har gjort, at man i USA har afbestilt op mod 80 atomkraftværker. Omkring 20 af dem er nogle, som har været i fuld gang med at blive konstrueret; nogle er op mod halvvejs færdige. Der har det altså vist sig, at det blev en økonomisk bankerot, hvis man kørte videre med dem, og derfor har man simpelt hen stoppet dem. Af økonomiske grunde synes jeg, vi nødtigt skulle løbe den risiko her i Danmark.

Noget andet er så, at for SF er spørgsmålet om økonomien slet ikke afgørende. Det, der er afgørende for os, er spørgsmålet om sikkerheden, og den sættes der stadig væk store spørgsmålstejn ved. Der er også flere andre grunde, som jeg nævnte.

Jeg vil lige sige et par ord om olieprisfald og vores holdning til, hvorledes energipriserne bør være, og hvorledes oliepriserne bør være. Vi mener, at den danske befolkning er klemmet meget hårdt af den borgerlige regering i øjeblikket, og hvis der derfor sker et vist prisfald på olien, så er der i allerhøjeste grad brug for, at det kommer forbrugerne til gode, men ikke nødvendigvis bare som et fald på energipriserne. Hvis det er et lille fald, mener vi, det er rimeligt, at energipriserne får lov til at falde, men er det et større fald, så mener vi også, at der må indføres nye energiafgifter, men at de penge, der kommer ind derved, må bruges netop på at hjælpe de folk, som er kommet i klemme gennem den politik, som er ført igennem den senere tid. Det kan gøres ved at give dem ud i form af nedsat moms på fødevarer f.eks., man kan genindføre de mejeritilskudsordninger, som regeringen har afskaffet, der kan være spørgsmålet om pensioner, uddannelsesstøtte, børnetilskud o.lign.

Lone Dybkjær (RV):

Det var nogle bemærkninger fra hr. Ivar Hansen, der får mig herop, men da der har været en almindelig tendens til at kommentere dagsordenen, vil jeg først sige, at det radikale venstre stemmer imod det dagsordensforslag, der er fremsat.

Hr. Ivar Hansen sagde, at jeg havde fremført nogle argumenter om vor geografiske struktur i forbindelse med atomkraftværker-

[Lone Dybkjær]

ne. Det har jeg faktisk ikke. Jeg fremførte nogle argumenter om atomkraftværker og den samfundsmæssige struktur og gik i øvrigt ikke nærmere ind på det. Jeg brugte slet ikke ordene »geografiske struktur«, jeg brugte ordene »samfundsmæssige struktur«.

Hr. Ivar Hansen sagde, at det var nogle argumenter, der var opfundet til lejligheden. Det er det faktisk ikke. Hvis hr. Ivar Hansen vil slå tilbage i alle tidligere debatter, vi har haft om disse spørgsmål, vil hr. Ivar Hansen se, at det har været argumenter, vi hele tiden har fremført. Hr. Ivar Hansen er ikke enig i de argumenter, men hr. Ivar Hansen kan ikke, synes jeg, tillade sig at sige, at det er argumenter opfundet til lejligheden. Det er nogle argumenter, vi altid har fremført. Hr. Ivar Hansen er ikke enig, men det indebærer ikke, at det er nogle argumenter, der er opfundet til lejligheden. Det kunne godt være, at det var nogle politiske synspunkter, vi havde på denne sag, og det er det faktisk.

Vi har sagt om a-kraftværker, at det er naturligvis et spørgsmål om økonomi, det er et spørgsmål om sikkerhed og miljø, det er et spørgsmål om forsyningssikkerhed, det er et spørgsmål om samfundsstruktur, det er et spørgsmål om industriel struktur. Vi har et samfund, der f.eks. er væsensforskelligt fra Sverige med hensyn til store og små virksomheder. Det er bl.a. nogle af de betragtninger, der gør, at vi ikke mener, det er særlig hensigtsmæssigt – hverken henset til den industrielle struktur eller henset til den samfundsmæssige struktur, med mange små virksomheder, decentrale samfund osv. Det er altså begrundelser, vi altid har haft med.

Dertil er nu også kommet, at vi heller ikke finder – med den energiplanlægning, der er foretaget – at atomkraftværker hensigtsmæssigt kan indpasses i energisektoren. Det argument kunne vi ikke bruge i 1974, for da var vi slet ikke på samme stadi i energiplanlægningen, som vi er i dag. I dag har vi f.eks. langt mere kraftvarme, overskudsvarme og selvfølgelig naturgasnettet. Derfor er det et argument, der er kommet til i kraft af den planlægning, der er sket siden den første energikrise.

Til hr. Maisted, som siger en hel del om økonomien i a-kraftværkerne, skal jeg sige, at det var altså også karakteristisk for økonomien i de a-kraftværker, at dér, hvor den er rigtig god, er i de værker, der er bygget før

1970. Da havde elskaberne ikke noget ønske om at bygge nogen atomkraftværker. Faktisk var der en lovgivning i Danmark, der tillod dem at bygge a-kraftværker, men elskaberne mente ikke, det var økonomisk forsvarligt. Det gjorde andre lande, fordi de altså ikke havde den samme struktur eller økonomi i deres elsektor, som vi havde. Der er sket en hel del efter det. Men de a-kraftværker, der virkelig kører godt, er faktisk dem, der er bygget meget tidligt.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Jeg har ikke sagt, jeg har i hvert tilfælde ikke ment, at synspunktet om den geografiske struktur eller den samfundsmæssige struktur – det overlapper nok hinanden en del i virkeligheden – var opfundet til dagens lejlighed. Jeg har lagt mærke til, at det radikale venstre også i tidligere energidebatter har fremført synspunkter af den karakter. Det er vel udtryk for, må jeg hævde, at man har villet gardere sig holdningsmæssigt, hvad angår synspunkter, på et tidligt tidspunkt. Jeg kan ikke acceptere de synspunkter, jeg er ikke enig med fru Lone Dybkjær i de synspunkter, hun fører frem, men jeg skal i øvrigt ikke nu gå nærmere ind i den sag. Det får vi nok lejlighed til at drøfte senere.

Hr. Poul Nielson spurgte, hvorvidt jeg var enig med fru Lone Dybkjær i hendes vurdering af ministerens udsagn om tidspunktet for indførelse af kernekraft. Jeg lagde mærke til, at ministeren sagde, at det var regeringens opfattelse, at indførelse af kernekraft fra midten af 1990'erne årlig kan spare det danske samfund for milliardbeløb. Det synspunkt, ministeren dér har givet udtryk for, er jeg helt enig i. Afklaringen af reaktorsikkerhedsspørgsmål og deponeringsspørgsmål vil efter ministerens udsagn forhåbentlig kunne ske i løbet af 1983. Det vil sige, at folketinget tidligst i løbet af 1984–85 kan vedtage en kernekraftlov. Med den planlægningsprocedure, der i øvrigt er gældende ved planlægning og oprettelse af værker af den karakter, tror jeg, at ministerens vurdering er overordentlig realistisk. Hvis det kan blive tilfældet, kan jeg sige, at vi i venstre er vældig tilfredse, om en sådan tidsmæssig planlægning kunne blive en realitet.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Til hr. Ivar Hansen vil jeg såmænd godt sige, at jeg godt er klar over, at det ikke er dagens lejlighed, hr. Ivar Hansen specifikt tænker på. Hr. Ivar Hansen bruger udtrykket »gardere sig«. Man kan altså godt have en ærlig mening om nogle ting, hr. Ivar Hansen. Det har vi altså i dette spørgsmål. Vi har prøvet at fremlægge, hvilke afvejn timer vi ville foretage i forbindelse med a-kraft – i begyndelsen uden at nå en konklusion, senere ved at drage konklusionen, at vi mener, disse afvejelser fører til, at man ikke skal have a-kraft. Jeg er klar over, at det altså af hr. Ivar Hansen opfattes som, at man garderer sig til lejligheden. Jeg kan kun sige, at det er åbenbart, fordi det er sådan, hr. Ivar Hansen altid selv gør.

Waldorff (VS):

Det skal blive meget kort. I diskussionen om atomkraft og økonomi blev det sagt, at der i lang tid ikke er bestilt nye atomkraftværker i USA. Der er faktisk ikke bestilt nogen siden 1978. Siden 1978 har ingen selskaber i USA været interesseret i at bestille nye atomkraftværker eller planlægge opførelsen af nye atomkraftværker. Det er der nogle gode, ganske solide grunde til. En af grundene kan illustreres ved de høringer, som i øjeblikket foregår i The Buchanan nord for New York om lukningen af Indian Point atomkraftværket. Det er høringer, som er iværksat på krav af den lokale befolkning, og som foregår i NRC-regie – altså den amerikanske officielle atomenergikommission – og som måske kan ende med en beslutning om, at atomkraftværket bliver lukket. Det viser lidt om den folkelige modstand i USA. Det viser også noget om alle de usikkerhedsfaktorer, der er omkring atomkraftværket. Enhed I blev lukket i 1974 på Indian Point, og enhed II har stået stille i lang tid på grund af kritik af sikkerhedsforholdene på værket.

En anden af de faktorer, som er med til at gøre elsselskaberne i USA betænkelige, er de enorme økonomiske konsekvenser, som man kan se af uheld på atomkraftværkerne. Three Mile Island vil koste, når man er færdig med at betale omkostningerne som følge af uheldet, 1 mia dollars. Det er sådan nogenlunde

det beløb, man regner med det koster at opføre et atomkraftværk – med den høje dollarkurs. Derfor forbereder den amerikanske kongres i øjeblikket en lovgivning, som betyder, at der laves en statsligt kontrolleret pulje, således at ethvert atomkraftværk i USA er forsikret op til et rammebeløb på 2 mia dollars. Det er den sandsynlige overgrænse, som man regner med at alvorlige uheld på atomkraftværker i USA kan komme til at koste. Det koster penge at tegne den slags forsikringer, og det er en af grundene til, at elsselskaberne er meget betænkelige.

Jeg vil lige sige til sidst, at det var en noget flad udgang, vi fik på den sag om privatiseringen af energisektoren, idet hr. Maistedes eneste konklusion på min påpegn ing af, hvad der er årsagen til de stadige kriser omkring energiforsyning og energipr iser, er, at vi altså er politisk uenige. Men det drejer sig faktisk om en konstatering af, hvordan den fri markeds mekanisme, hvordan de kapitalistiske mekanismer fungerer på et så vitalt område som energisektoren. Jeg synes, det er en lidt slap udgang, ærlig talt, at man indskrænker sig til at konstatere, at det er vi nok uenige om, og vi ønsker privatisering. Man kan så sige, man ønsker kriser, man ønsker usikkerhed, fordi man ønsker de størst mulige profit- og afkastmuligheder i den private sektor. Så sig det!

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Jeg er da glad for, at jeg får lejlighed til at svare hr. Waldorff på det. Det skyldes jo nok, at han selv glemte, hvad det var, han ville sige under punkt 3, og jeg regnede med, at det var konklusionen på det, han havde sagt før, og derfor troede jeg ikke, jeg skulle komme med yderligere kommentarer. Man kan sagtens konstatere, når der er politisk uro i et område, at det påvirker f.eks. oliefor syningen, hvorefter olieprisen stiger, og det gør den, uanset om det er et socialistisk eller et privatkapitalistisk samfund. Hr. Waldorffs problem løsninger: at lave besparelser og gå over til alternativ energi, er ikke tilstrækkelige. En af grundene til, at det ikke er det, er, at hele det vedvarende energisystem fra tid til anden skal udskiftes, og de dele, det skal udskiftes og opbygges med, skal vi importere udefra. Og de råvarer, vi importerer, er igen

[Maisted]

afhængige af politiske kriser både på oliefor-
syningens område og på andre energiforsynings-
sområder, så hr. Waldorff slipper ikke
for, at der kan opstå kriser af økonomisk art,
lige så snart man har politiske kriser et eller
andet sted i verden.

Til hr. Kalnæs vil jeg sige, at det ikke er
nogen rimelig argumentation at henvise til
store investeringer inden for kernekraften,
for de er selvfølgelig indregnet i den færdige
pris på det, man producerer, og det, man vil
levere. Hele investeringen, anlægsforløbet og
tidsforløbet er taget med, når man sælger
varen, og man har altså rent faktisk fundet
ud af, at man kan sælge el produceret på
kernekræfter 10 øre billigere end el fra
f.eks. kulfyrede værker; det fremgår af Ener-
giplan 81. Man har selvfølgelig taget alle dis-
se forhold i betragtning, og man vil nok også
indkalkulere visse risici, og hvad man ellers
kunne blive udsat for, men det er altså en
kendsgerning, at man har det billigere.

Det er også bedre med hensyn til sikkerhe-
den. Kulfyring og naturgas giver en langt
større risiko for befolkningens sundhed.
Miljømæssigt er kernekraft bedre end samtlige
andre energiformer undtagen naturgassen.
Så der er ingen reelle argumenter at fremføre
ud over, at man ønsker et andet samfund, at
man ønsker en stærk socialisering af landet,
og at man er nervøs for en billig energiform
som kernekraft.

(Kort bemærkning).

Kalnæs (SF):

Jeg skal blot sige til hr. Maisted, at jeg
selvfølgelig godt er klar over, at alle disse
ting er indregnet i prisen, men det var ikke
det, spørgsmålet gik på. Det, som jeg ville
påpege, var, at der, når der er så lang en
byggetid, og når de er så dyre, er en stor
økonomisk risiko i at gå ind i projektet. Det
betyder, at man har investeret en masse pen-
ge, hvorefter det afhænger af energipriserne
og energibehovet på det tidspunkt, hvor de
kan begynde at levere.

Med hensyn til EP 81's priser, må jeg sige,
at de forudsætninger, man har regnet ud fra,
er, at man kan bygge værkerne billigere i
Danmark end andre steder, at de kører bedre
i Danmark end andre steder, og at kulpriserne
stiger meget, og det er ikke særlig sand-
synligt.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Hr. Kalnæs, man har stadig væk 2.500 re-
aktorårs erfaring at henholde sig til, og det
har i al den tid været en kendsgerning, at
man har produceret billigere elektricitet på
disse værker end på nogen andre værker.
Det er kendsgerningen, og dermed burde hr.
Kalnæs kunne forstå, at vi ikke har råd til at
lade være med at installere billige kernekraft-
værker her i landet, hvis vi ønsker en frem-
gang, en økonomisk velstand her i landet.
Men det kan vi jo have forskellige synspunk-
ter om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Som meddelt udsættes afstemningen om
dagsordensforslaget til mødet i morgen, fre-
dag den 11. februar 1983.

Den næste sag på dagsordenen var:

**5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B
46:**

*Forslag til folketingsbeslutning om udbyg-
ning af vedvarende energi, energibesparelser
og bedre ressourceudnyttelse.*

Af Waldorff (VS) m.fl.

(Fremsat 14/1 83).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Energiministeren (Enggaard):

VS' forslag til folketingsbeslutning tilsigter
ifølge fremsættelsen at rejse en diskussion
om et alternativ til den hidtil førte energipol-
itik.

Med forslaget om en meget kraftig udbyg-
ning af vedvarende energi, energibesparelser
og bedre ressourceudnyttelse mener forslags-
stillerne, at alle planer om at bygge atom-
kraftværker i Danmark kan skrinlægges. 7
mia 1981-kroner om året eller 70 mia kr.
over en tiårs periode er det nete bud, som
forslagsstillerne har for anlægsudgifterne ved
gennemførelse af planen. Det svarer i in-
vesteringer omtrent til et naturgasprojekt hvert
andet år. Så store udgifter kan kun retfærdig-